

Avoimuusvelvoitteet ovat täällä, oletko valmis?

AI REGU Terveysteknologian Pyöreät Pöydät OPI-webinaari 22.9.2026

Asiantuntija: Mari Rupponen, lakimies, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, datatalousyksikkö

TIIVISTELMÄ OPI-WEBINAARIN KESKUSTELUOSIOSTA

Ovatko organisaatiot jo tunnistaneet, mitkä avoimuusvelvoitteet mahdollisesti soveltuvat heidän käytötapauksiinsa?

- Tilanne vaihtelee eri organisaatioissa, tunnumme olevan siirtymävaiheessa.
- Euroopan komission suuntaviivat ja käytäntösäännöt julkaistiin varsin myöhään suhteessa avoimuusvelvoitteiden soveltamisen aloittamiseen, minkä vuoksi toimijoilla on ollut suhteellisen lyhyt aika valmistautua velvoitteisiin.
- Esimerkiksi EU:n julkaisemien kuvakkeiden, joilla voi kertoa tekoälyn käytöstä, käyttäminen on vapaaehtoista, ja on havaittavissa, että toimijoiden käyttämät merkintätavat vaihtelevat.

Onko soveltamiskokemuksia: jos avoimuusvelvoitteiden noudattamiseksi on jo tehty toimenpiteitä, mitä ne ovat?

- Vielä ei ole valvontaviranomaisen suuntaan realisoitunut kovin paljon.
- Tutuin tuntuu olevan 50 artiklan 1 kohta, joka koskee vuorovaikutteisia järjestelmiä ja niistä ilmoittamista. Näihin lukeutuvat esimerkiksi asiakaspalvelubotit ja -chatit. Näissä on tyypillisesti ollut alusta asti jonkinlainen ilmoitus siitä, minkä luonteisesta asiakaspalvelukanavasta on kyse. Nyt on syytä kaikkien tällaisia asiakaspalvelubotteja hyödyntävien varmistaa, että käytetyt ilmoitukset ovat avoimuusvelvoitteiden vaatimusten mukaisia.
- 50 artiklan 4 kohdan syvävääreännösten ja tekoälyllä tuotetun tai manipuloidun yleisen intressin tekstien merkitsemistavat ja niiden lukemisen ja ymmärtämisen kulttuuri eivät ole vielä vakiintuneet.

Minkälaista ohjeistusta viranomaiselta mahdollisesti kaivattaisiin?

- Ohjeistusta on jonkin verran pyydetty.
- Sellainen selkeä tilanne, mihin ohjeistusta on kaivattu, on rajanvetotilanteet. Tässä tulee haasteeksi se, että toimialojen toimijoiden joukko on varsin laaja. Soveltamistilanne voi hyvinkin nopeasti muuttua kontekstin mukaan. Tarkkojen ohjeiden antaminen on siis vaikeaa, koska myös ympäristö kehittyy, esimerkiksi tekoälyn käytön merkintätavat.
- Soveltamisen pitäisi myös olla yhtenäisen linjan mukaista koko Euroopan alueella.
- Avoimuusvelvoitteet ovat olleet vasta noin 1,5 kk voimassa, niin soveltamiskäytäntökin on viranomaistahoilla vielä aika vähäistä.
- Pyrimme täsmentämään omaa ohjeistustamme tulevan syksyn aikana. Yksinkertaisten kyllä tai ei -vastausten antaminen rajanvetotapauksiin voi kuitenkin olla haastavaa.